

JAARVERSLAG 2015

STICHTING STEENUILENWERKGROEP
DRENTHE

1 Inleiding

Het nieuwe steenuilenjaar startte met een nieuwe provinciale coördinator. Martijn Snijder gaf aan dat de combinatie werk, privé, hobby niet meer in evenwicht was en dat hij daarmee de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe wilde overdragen. Martijn heeft veel bereikt met de provinciale steenuilenwerkgroep. Hij is van 01-09-2008 tot 01-01-2015 de coördinator geweest van de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe en daarmee het provinciale aanspreekpunt van STONE. Martijn heeft met STONE, Landschapsbeheer Drenthe e.d. goede contacten gehad en hiermee voor de werkgroepen in de provincie gelden en middelen binnengehaald waar we erg content mee zijn. Martijn heel erg bedankt voor je grote inzet en ook met je vertrouwen in de werkgroepen.

Ondergetekende had in het verleden al enkele keren met Martijn meegelopen tijdens landelijke bijeenkomsten van STONE en als coördinator van de steenuilenwerkgroep van de Vogelwacht Uffelte e.o. is dit een extra uitdaging die ik niet uit de weg ga.

Foto: Roeland Haar

Mijn visie over hoe het uiteindelijk zou gaan moeten draaien is als volgt:

De Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe moet vooral gericht zijn op het informeren, adviseren en faciliteren van de werkgroepen. Daarnaast zal de werkgroep een coördinerende functie hebben, waarbij vooral ook verslaglegging een onderdeel is. Hierbij te denken aan jaarverslag, territoria-overzichten en broedoverzichten. Tevens zal de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe fungeren als het aanspreekpunt voor STONE in Drenthe.

Voordat dit alles mogelijk is zullen er gesprekken plaatsvinden tussen verschillende partijen. Te denken aan Landschapsbeheer Drenthe, STONE en natuurlijk enkele werkgroepen.

Enkele doelen die ik heb voor de komende jaren zijn:

- Voldoende gelden binnenhalen om de werkgroep levend te houden.
- Gelden binnenhalen om de werkgroepen in de provincie te faciliteren (sponsoring - donaties).
- Goed contact met de werkgroepen in de provincie (mail - telefoon).
- Het organiseren van een bijeenkomst voor de coördinatoren in de provincie.
- Duidelijke overzichten maken van de resultaten binnen de provincie.
- Het Noordelijke steenuilengebied in de provincie te koppelen aan het Zuid-Westelijke steenuilengebied d.m.v. het stimuleren van natuurwerkgroepen om zich bezig te houden met steenuilen.

Ik hoop dit alles waar te kunnen maken. We zijn nog niet zo ver, maar wel op de goede weg. Uiteindelijk is het belangrijkste dat we met z'n allen onze hobby uitvoeren!!! En dat de steenuiltjes daarbij op de eerste plaats staan. Ik zou het geweldig vinden wanneer de populatie in Drenthe nog gaat groeien en dat is alleen mogelijk door de inzet van de individuele werkgroepen en daarmee de vrijwilligers. Samenwerking kan hierbij bevorderend werken. Gebieden sluiten vaak mooi bij elkaar aan. Overleg tussen de werkgroepen kan leiden tot meer uiltjes in beide gebieden en voor uitwisseling van steenuilen tussen de gebieden.

Foto: Okko Vos

Helaas niet alleen goed nieuws. Op 28 september 2015 is Kees Contant, de steenuilen-coördinator van de Natuurwerkgroep Zuidwolde, helaas overleden. We leven mee met de familie en vrienden. De komende tijd zal er gekeken worden naar een oplossing voor de steenuilenwerkgroep.

2 Controles door het jaar heen

Wat doen werkgroepen door het jaar heen? Dat verschilt per werkgroep. Een werkgroep kan kiezen om bepaalde controles wel of niet te doen. Dit kan te maken hebben met de hoeveelheid werk dat het met zich meebrengt. Een gebied van 50 nestkasten controleren met 10 vrijwilligers is soms makkelijker dan een gebied met 50 nestkasten en maar 2 vrijwilligers. Globaal genomen kunnen de onderstaande controles onderscheiden worden:

- Geluidscontrole
- Ei-controle
- Jongen-controle
- Ringen
- Nacontrole
- Schoonmaken
- Wintercontrole

Enkele van deze controles kunnen achterwege gelaten worden indien er niet voldoende tijd of mankracht is. (mag ook vrouwkracht zijn).

2.1 Geluidscontrole

De geluidscontrole vindt plaats van eind januari tot begin maart. Bij deze controle is het doel om de territoria te achterhalen van de mannetjes steenuilen. Deze controle geeft een voorspelling voor het broedseizoen m.b.t. het aantal bezette kasten. Daarnaast kun je met deze controle nieuwe territoria vinden die eventueel geschikt zijn om in het seizoen te controleren op aanwezigheid van steenuilen of om een nestkast op te gaan hangen.

De territoria-controle (geluidscontrole) is het meest ideaal om te houden op een heldere avond in de hiervoor genoemde periode. Het liefst windstil, omdat het dan makkelijker is om de uiltjes te lokaliseren. Helaas zijn dit ook de meest koude nachten met vaak nog wat nachtvorst.

Dit is geen controle die perse moet, maar geeft wel een mooi beeld van het totaal aantal mannelijke steenuilen in het gebied.

2.2 Ei-controle

Eind april, begin mei kunnen werkgroepen ervoor kiezen om een ei-controle te houden. Vaak wordt gezegd dat vogels op eieren verstoringsgevoelig zijn, maar de steenuil is dat niet. Vaak zit het vrouwtje zo vast te broeden dat ze makkelijk van de eieren gepakt kan worden en weer kan worden teruggezet. Nog een voordeel is dat vaak het mannetje in de nestkast aanwezig is in deze periode en de ringen van het paartje dus afgelezen kunnen worden.

Eveneens een voordeel is dat er door deze controle uit te voeren vrijwel geen nesten

Foto: Erwin Bruulsema

gemist worden die in de ei-fase of in het begin van de jongen-fase mislukken (verdwijnen door bijvoorbeeld predatie).

Om een goed beeld van het totaal aantal broedsels te krijgen is dit wel een redelijk belangrijke controle.

2.3 Jongen-controle

De jongencontrole is een niet te missen controle. Dit is de essentie van de steenuilenwerkgroep. Het aantal uitgekomen jongen worden genoteerd en als het meezit is ook het vrouwtje aanwezig (en soms ook het mannetje). Als de jongen klein zijn, zijn de adulte uilen vaak wel aanwezig in de nestkast, maar als de jongen groter worden zoeken ze een rustiger plekje. Deze controle vindt plaats tussen half mei en begin juni.

2.4 Ringcontrole

Het ringen is vaak een uitje waar voldoende vrijwilligers voor mee te krijgen zijn, omdat het eigenlijk het leukste uitje van het jaar is. De jongen komen uit de nestkast naar beneden en kunnen goed bestudeerd worden. De ringer doet de jongen een ring om en weegt en meet de jongen. Eventueel (afhankelijk van het publiek) geeft de ringer nog wat extra informatie over de steenuiltjes. Het ringen gebeurt meestal als de jongen tussen de 10 en 30 dagen oud zijn. De moment van het ringen kan dus per jaar verschillen.

Foto: Richard Vermeulen

Ringen is voor onderzoek naar de steenuiltjes een belangrijk onderdeel van de werkgroepen. Soms wordt deze controle ook in één keer gedaan met de jongencontrole.

Foto: Roelof Doorn

2.5 Nacontrole

Na de 30e dag van de jonge steenuilen vindt de nacontrole plaats. Als de jongen op de 30e dag nog in leven zijn, mag er gesproken worden van een succesvol broedsel. Deze controle wordt ook regelmatig overgeslagen en samengedaan met de volgende controle, de schoonmaakronde.

2.6 Schoonmaken

Misschien wel de belangrijkste controle is de schoonmaakronde. In 90% van de nestkasten die niet door de steenuilen worden bewoond zijn in het broedseizoen spreeuwen aan het broeden. Deze slepen de nestkasten vol met takjes, stroo en andere voorwerpen. Al deze nesten moeten worden verwijderd en vervolgens brengen we weer een broedlaag aan in de nestkast. Ook de nestkasten waar steenuilen gebroed hebben moeten even worden schoongemaakt, zodat de broedlaag weer geschikt is voor het volgende broedseizoen.

Foto: Erwin Bruulsema

2.7 Wintercontrole

In de winter een controle doen is voornamelijk om te kijken welke jongen van het afgelopen jaar er in de nestkasten aanwezig zijn en om de ringnummers van de mannetjes af te lezen. Vaak krijgen we de vrouwtjes wel in handen in het broedseizoen, maar de mannetjes zijn vaak niet thuis. In de winter dus wel. Een leuke controle, vaak wel met erg koud weer, die vooral gericht is om informatie te verzamelen voor onderzoek.

©Richard Vermeulen 2015

Foto: Richard Vermeulen

3 Seizoen 2014

Hieronder nog even een terugblik op 2014. Het schema is niet helemaal volledig, maar geeft wel een indicatie van hoe de stand was in 2014. Tevens kunnen de gegevens vergeleken worden met 2015, die te vinden zijn in het volgende hoofdstuk.

GEMEENTE	PLAATSNAAM	Nesten 2014	Aantal eieren	Gem. Aantal eieren per nest	Aantal jongen	Gem. Aantal jongen per nest
Aa en Hunze	Amen	3	11	3,7	?	?
Aa en Hunze	Anderen	2	?	?	?	?
Aa en Hunze	Balloo	2	4	2	4	2
Aa en Hunze	Eleveld	1	3	3	3	3
Coevorden	Coevorden	1	4	4	4	4
Coevorden	Nieuwe Krim	1	3	3	3	3
Coevorden	Steenwijksmoer	2	5	2,5	5	2,5
Coevorden	Stieltjeskanaal	2	10	5	11	5,5
De Wolden	Ansen	2	9	4,5	4	2
De Wolden	Armweide	2	4	2	1	0,5
De Wolden	Bazuin	1	4	4	?	?
De Wolden	Benderse	1	5	5	5	5
De Wolden	Hees	4	14	3,5	4	1
De Wolden	Kerkenveld	4	13	3,3	13	3,25
De Wolden	Koekange	1	6	6	6	6
De Wolden	Linde	2	8	4	8	4
De Wolden	Middelveen	1	3	3	3	3
De Wolden	Oldenhaven	1	3	3	0	0
De Wolden	Ruinen	3	15	5	6	2
De Wolden	Ruinen	1	5	5	3	3
De Wolden	Ruinerwold	4	20	5	12	3
De Wolden	Schrapveen	1	5	5	5	5
De Wolden	Veeningen	2	10	5	10	5
De Wolden	Zuidwolde	4	14	3,5	11	2,8
Emmen	Nw-Schoonebeek	1	5	5	0	0
Emmen	Schoonebeek	1	4	4	4	4
Hoogeveen	Elim	1	4	4	4	4
Meppel	Nijeveen	1	6	6	6	6
M-Drenthe	Beilervaat	1	3	3	0	0
Westerveld	Boterveen	1	5	5	4	4
Westerveld	Diever	4	13	3,3	5	1,3
Westerveld	Dieverbrug	1	3	3	0	0
Westerveld	Dwingeloo	4	18	4,5	13	3,3
Westerveld	Eemster	4	15	3,8	4	1
Westerveld	Leggeloo	2	11	5,5	5	2,5
Westerveld	Lhee	3	13	4,3	12	4
Westerveld	Lheebroek	4	19	4,8	18	4,5
Westerveld	Uffelte	1	4	4	4	4
Westerveld	Wapse	2	10	5	5	2,5
Westerveld	Wapserveen	2	8	4	6	3
Westerveld	Wateren	1	3	3	0	0
Westerveld	Wittelte	6	24	4	18	3
		88	346	3,9	229	2,6
		nesten	eieren	gem. Aantal eieren per nest	jongen	gem aantal jongen per nest

4 Seizoen 2015

Na een geweldig goed seizoen in 2014, met een muizenstand waar je niet omheen kon, volgde seizoen 2015. Een seizoen met een mooi aantal (gecontroleerde) broedgevallen in Drenthe. Hieronder valt hier meer over te lezen.

4.1 Territoria

Qua territoria hebben we niet van alle werkgroepen een overzicht, maar van de werkgroepen waar wel territoria van zijn doorgegeven staan hieronder verwerkt.

4.2 Broedgevallen

Qua broedgevallen hebben we vrijwel van alle gecontroleerde gebieden in Drenthe de resultaten op een rijtje. Hieronder een overzicht hiervan.

GEMEENTE	PLAATSNAAM	Nesten 2015	Nesten mislukt	gelukte nesten	% mislukt	Aantal eieren	Gem. Eieren per nest	Aantal jongen	gem. Jongen per nest	gem. Jongen per gelukt nest
Aa en Hunze	Amen	1	1	0	100%	2	2	0	0	0
Coevorden	Coevorden	1	0	1	0%	2	2	2	2	2
Coevorden	Nieuwe Krim	1	0	1	0%	4	4	4	4	4
Coevorden	Steenwijksmoer	1	0	1	0%	2	2	2	2	2
Coevorden	Stieltjeskanaal	2	1	1	50%	8	4	4	2	4
De Wolden	Ansen	2	1	1	50%	9	4,5	4	2	4
De Wolden	Armweide	1	0	1	0%	4	4	2	2	2
De Wolden	Benderse	1	0	1	0%	4	4	3	3	3
De Wolden	De Wijk	1	0	1	0%	4	4	4	4	4
De Wolden	Fort	1	1	0	100%	0	0	0	0	0
De Wolden	Hees	2	2	0	100%	12	6	0	0	0
De Wolden	Kerkenveld	6	2	4	33%	14	2,3	14	2,3	3,5
De Wolden	Koekange	3	0	3	0%	10	3,3	9	3	3
De Wolden	Linde	2	1	1	50%	4	2	4	2	4
De Wolden	Oldenhav	1	0	1	0%	4	4	4	4	4
De Wolden	Ruinen	3	2	1	67%	12	4	4	1,3	4
De Wolden	Ruinerdijk	1	0	1	0%	4	4	4	4	4
De Wolden	Ruinerwold	3	2	1	67%	9	3	3	1	3
De Wolden	Veeningen	2	0	2	0%	7	3,5	7	3,5	3,5
De Wolden	Zuidwolde	5	1	4	20%	15	3	11	2,2	2,75
Emmen	Nieuw-Schoonebeek	4	0	4	0%	14	3,5	14	3,5	3,5
Emmen	Schoonebeek	1	0	1	0%	4	4	4	4	4
Hoogeveen	Elim	1	0	1	0%	3	3	3	3	3
Meppel	Nijeveen	1	0	1	0%	5	5	5	5	5
Midden-Drenthe	Drijber	1	0	1	0%	2	2	2	2	2
Midden-Drenthe	Holthe	1	0	1	0%	3	3	3	3	3
Midden-Drenthe	Wijster	1	?	?	?	?	?	?	?	?
Tynaarlo	Bunne	3	1	2	33%	8	2,7	7	2,3	3,5
Westerveld	Boterveen	1	1	0	100%	4	4	0	0	0
Westerveld	Diever	4	2	2	50%	19	4,8	7	1,8	3,5
Westerveld	Dieverbrug	3	1	2	33%	13	4,3	6	2	3
Westerveld	Dwingeloo	6	1	5	17%	25	4,2	17	2,8	3,4
Westerveld	Eemster	5	3	2	60%	13	2,6	6	1,2	3
Westerveld	Leggelo	4	3	1	75%	16	4	3	0,8	3
Westerveld	Lhee	3	2	1	67%	13	4,3	2	0,7	2
Westerveld	Lheebroek	2	1	1	50%	8	4	2	1	2
Westerveld	Uffelte	2	1	1	50%	7	3,5	1	0,5	1
Westerveld	Veendijk	1	0	1	0%	4	4	4	4	4
Westerveld	Vledderveen	1	0	1	0%	2	2	2	2	2
Westerveld	Wapse	2	1	1	50%	7	3,5	3	1,5	3
Westerveld	Wapserveen	3	1	2	33%	9	3	6	2	3
Westerveld	Wittelte	6	2	4	33%	26	4,3	10	1,7	2,5
		96	34	62	35%	335	3,5	192	2,0	3,1
		nesten	mislukt	aantal gelukte nesten	% mislukt	eieren	eieren per nest gem.	jongen	jongen per nest gem.	gem. Jongen per gelukt nest

5 Bijzonderheden per gebied

Elk jaar zijn er wel bijzonderheden m.b.t. de steenuiltjes in de werkgebieden van de werkgroepen. Hieronder een aantal bijzonderheden uitgewerkt.

5.1 Steenuilen rondom Wijster

Op de foto hiernaast is een paartje steenuiltjes te zien dat nabij Wijster zat. De nestkast kon helaas niet open, dus afgesproken met de bewoners om de nestkast te vervangen in het najaar. Helaas vonden de bewoners 3 van de 4 jongen dood terug op de weg voor hun huis, waardoor ze nu geen nestkast meer willen bij hun huis. Dit is erg jammer, maar we gaan nu op zoek naar een andere locatie in de buurt die geschikt is om een nestkast op te hangen voor de uiltjes. We accepteren de instelling van de bewoners. Wel vinden we het jammer dat op deze geschikte locatie geen nestkast blijft hangen. We hopen snel een alternatieve nestlocatie te vinden.

Foto: Fam. Hendriks

Bij Wijster zijn we van nul broedparen in 2014 naar 3 broedparen in 2015 gegaan. Één daarvan hebben we niet kunnen controleren. Van de andere twee broedsels hebben we informatie ontvangen van de bewoners. Soms is het controleren minder van belang, maar vooral dat de uilen er zijn en dat er uitbreiding mogelijk is binnen het gebied. De komende jaren proberen we ook hier meer de controles uit te voeren en de steenuiltjes beter te volgen.

Johannes Everts en Erwin Bruulsema

5.2 Vogelwacht Uffelte e.o.

Bij de Vogelwacht Uffelte e.o. (VWU) is een behoorlijke toename te zien in het aantal broedparen. Het gebied van de VWU is globaal in te delen in twee gebieden. Het gebied rond Ruinen en het gebied rondom Dwingeloo. Het gebied rond Ruinen loopt sinds 2010 terug in aantallen broedparen en het gebied rondom Dwingeloo loopt juist op in de laatste jaren. De exacte reden is niet helemaal bekend, maar het gebied rondom Ruinen heeft vanaf 2009 last gekregen van de steenmarter. Het gebied rond Dwingeloo pas later, en toen waren de eerste aanpassingen al gedaan rondom de nestkasten. Tevens heeft het

gebied rond Ruinen in het verleden te maken gehad met lesbische stelletjes steenuilen. Dit lijkt te duiden op een gebrek aan mannetjes in bepaalde jaren. 2014 was al een goed jaar, met veel broedgevallen (53) en veel jongen (134). In 2015 groeide het aantal nesten naar 57, dus een mooie toename. Het aantal jongen was echter wel minder (93).

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hele gebied	45	46	51	49	50	53	58
Toename / afname %	- 2%	+2%	+11%	-4%	+2%	+6%	+9%
Mislukt	17	14	8	16	17	19	26
Mislukt %	38%	30%	16%	33%	34%	36%	45%
Aantal eieren	150	190	200	183	178	218	226
Gemiddeld	3,3	4,1	3,9	3,7	3,6	4,1	3,9
Jongen	74	108	139	122	90	134	93
Gemiddeld	1,6	2,3	2,7	2,5	1,8	2,5	1,6

In bovenstaande overzicht is goed de ontwikkeling in de steenuilenpopulatie te zien in het gebied van de VWU. Qua broedgevallen dus vanaf 2009 een toename, met een kleine terugval in 2012. Qua jongen was het dit jaar net zo'n jaar als in 2009. Per nest is er gemiddeld genomen maar 1,6 jongen uitgevlogen. Dat is erg weinig. Dit is mede te verklaren aan het aantal mislukte nesten. Deze nesten mislukten veelal in de ei-fase of in de kleine jongenfase. De reden van de vele mislukt broedgevallen is moeilijk aan te duiden. Een klein deel heeft te maken met predatie door steenmarter, maar ook verlaten eieren, predatie door ouders e.d. komen voor. Bij een deel van de broedsels waren wel eieren, maar vervolgens bij de jongencontrole was het nest leeg. Dit kan meerdere oorzaken hebben. De meeste nestkasten hangen bij mensen op de erven, dus diefstal uit de nestkasten (door mensen) is wel redelijk uit te sluiten.

Elk jaar gaan er schoolklassen mee tijdens het ringen van de steenuilen bij de VWU. Dit jaar is een groep kinderen van de Ten Darperschool in Wapse mee geweest tijdens één van de controles en is er twee keer een groep van de Schuthoek in

Foto: Dhr. Vriend

Hoogeveen meegeweest (de school waar Erwin Bruulsema les geeft). Voor de kinderen is dit altijd een leuk uitje, maar het is vooral ook om de kinderen bewust te maken van het beschermingswerk en de bewustwording dat de uiltjes geen huisdieren zijn.

Erwin Bruulsema